

ราคาทีตัทธิต

ในตัทธิตนี้ ลง ณ ปัจจัย ใช้แทนความหมายหลายอย่าง ดังนี้
รตุต (ใช้แทน รตุต) เช่น หลัทเทณ รตุตํ วตุถํ หลัททํ (ย้อมแล้ว
ด้วยขมิ้น)

อิทมตุเถ (ใช้แทนอรรถแห่ง อิท์ ศัพท์) เช่น มหิสสุส อิท์ มํสํ
มาหิสํ (เนื้อนี้ของกระบือ)

สุกรสุส อิท์ มํสํ สุกรํ (เนื้อนี้ของสุกร),

กจฺจายนํ (ไวยากรณ์นี้ของอาจารย์กจฺจายนะ)

อวิทฺฐรภาวิทฺฐเถสุ (แทนอรรถว่ามีอยู่ในที่ไม่ไกลเป็นต้น) เช่น
อุทุมฺพรสุส อวิทฺฐเร ภาวํ โอทุมฺพรํ (วิมาน) (มีอยู่ในที่ไม่ไกลแห่งต้น
มะเดื่อ)

วิทฺฐาย อวิทฺฐเร ภาโว เวทิสฺส คามิ (มีอยู่ในที่ไม่ไกลแห่งเมืองวิทฺฐา)

ภวตุเถ (แทนอรรถว่าภว) เช่น มนสิ ภาวํ มานสํ สุขํ (มีในใจ)

สเร ภาโว สารโส สกุณิ (มีในสระ)

โปรี วาจา (มีในเมือง)

ชาตาทิสฺส (แทนชาติเป็นต้น) เช่น สาเกเต ชาโต สาเกโต สาเกตโก
วา ชโน

ปาฏฺฐลิปฺตุเต ชาโต ปาฏฺฐลิปฺตุโต ปาฏฺฐลิปฺตุตโก วา ชโน (ผู้เกิดแล้ว
ในเมืองปาฏฺฐลิปฺตุต)

โกสินาริ โกสินารโก วา ชโน (ผู้เกิดแล้วในเมืองกุนสินารา)

นภฺชตฺตโยเค (ในอรรถประกอบด้วยดาว) เช่น กตฺติกาย ยุตฺโต
มาโส กตฺติกิ (ประกอบแล้วด้วยดาวลูกไก่)

มุสฺโส (ประกอบแล้วด้วยดาวมุสสะ)

- มาโหม (ประกอบแล้วด้วยดาวมฆะ)
- จิตฺโต (ประกอบแล้วด้วยดาวจิตตะ)
- อธิเต (แทนอรรถว่าสวดหรือเรียน) เช่น พุยากรณ์ อเวจฺจ อธิเตติ
- เวຍຍာกรโณ ชโน (ผู้พิจารณาแล้วซึ่งคัมภีร์วิยากรณ์แล้วสวด)
- โมหฺตุโต ชโน (ผู้พิจารณาคัมภีร์มฺหฺตุตะแล้วสวด)
- เนมิโต ชโน (ผู้พิจารณาคัมภีร์นิमितตะแล้วสวด)
- นิพฺพตฺตาติ (แทน นิพฺพตฺต เป็นต้น) เช่น สหฺสฺเสน นิพฺพตฺตา
- สาหฺสฺสี ปริชา (บังเกิดแล้วด้วยทรัพย์ ๑ พัน)
- ปายาสํ วตฺถุ (บังเกิดแล้วด้วยน้ำมัน)
- สาหฺสฺสี คาลา (ควรซึ่งพัน)

แบบฝึกหัดท้ายบท

๑. มากโธ (ชโน) ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺไหน จงวิเคราะห์
๒. นีลํ (วตฺถุ) ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺไหน จงวิเคราะห์
๓. สาคโธ (ชโน) ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺไหน จงวิเคราะห์
๔. กาสาวํ (วตฺถุ) ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺไหน จงวิเคราะห์
๕. มาถุโร (ชโน) ลงปัจจัยอะไร ในตฺทิตฺไหน จงวิเคราะห์